

Delavska Pravica

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—. ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Uveljavljajmo kolektivne pogodbe

Danes, ko so razmere glede plač na našem delovnem trgu do skrajnosti razdrapane, ko ni v pogledu njihove ureditve nikake norme, na podlagi katerih bi jih mogli smatrati za vsaj malo stalne, je šele možno prav in pravilno oceniti vrednost in pomen kolektivnih delovnih pogodb.

V času dobre konjunktore in pomanjkanja delavcev to vprašanje ne stopa tako močno v ospredje, ker je pač delovna moč dražja in tako tudi njena plača vsaj približno odgovarja življenjskim prilikam tistega, ki daje svojo delovno moč v najem. V času krize pa je vse to postavljeno na glavo. Vsak se hoče z njo kolikor bolj okoristiti. Vse je pasivno. Tudi tista podjetja, ki prav tako delajo kot v normalnih razmerah in je javna tajnost, da nosijo dobičke preko meje. V takih časih je zamanj govoriti o morali, pravici in poštenju. Kajti vsak skuša na račun koža drugega izvit iz teh razmer zase kar večje koristi.

Vsa peza te šestokrat umetno ustvarjene krize se zvrne na delavca — konsumenta. Delavstvo se plačuje s sramotno nizkimi mezdami. Pri vsaki ugotovitvi, da je pri takih plačah že iz fizičnih razlogov nemogoče vzdržati, je odgovor: Ako vam ni prav pojdite, dobimo drugega, ki bo cenejši. Zato je čas, v katerem se nahajamo pravo trpljenje za široke plasti delovnega ljudstva. Da si pribori košček kruha in tako vsaj za silo rine dalje, je pripravljeno prevzeti delo pod vsakimi pogoji. Ne meni se za to, da je moral to mesto odstopiti nekdo drugi, ki je gotovo prav tako, če še ne bolj potreben, kot on. Borba za vsakdanji kruh je tedaj v takih časih kruta in neusmiljena do skrajnosti. Toda med temi je mnogo takih, kakor med podjetniki, ki s tem stanjem špekulirajo.

V tem kaosu, ko vlada popolna anarhija in se posameznik smatra samo za objekt izrabljanja, je tedaj bolj kot kedaj prej potrebno, da delavstvo uveljavlja kolektivne delovne pogodbe. Te kolektivne pogodbe namreč niso samo regulativ, s katerim se plače in delovne razmere normirajo, ampak so izraz moči in delavske skupnosti, ki preko nje tudi kriza ne najde poti. Saj imamo dnevno nešteto primerov, da se plače znižujejo brez vsakega pravega vzroka, ne da bi pri tem dotični pomislili na to, da s tem sami sebi in vsemu gospodarstvu izpodredujejo tla. To pot, ki gre danes naše gospodarstvo, ki stiska tam, kjer bi iz gospodarskih in fizičnih razlogov najmanj smelo, je zato tudi sebe več ali manj zapisalo poginu. Sicer pa kdo danes misli na to,

Katastrofa v rudniku Kakanj

Za strašno rudniško nesrečo dne 4. januarja t. l. v Duchovem na Češkem so prišli na vrsto naši najožji tovariši rudarji rudnika Kakanj v bližini Zenice v Bosni.

V soboto, dne 22. t. m. je točno ob tričetrt na 14 nastala v revirju Stara jama rudnika Kakanj strahovita eksplozija. V vsej okolici se je čulo votlo hobnenje, nakar se je začel dvigati gost oblak dima, ki je prestrašenim rudarskim družinam dal razumeti, da se njihovi očetje, globoko pod zemljo, bore s smrtjo. Vse je hitelo k rudniku, kjer so iz zadimljenih rovov prihajali rudarji, katerim se je posrečilo uiti. Bledi kot smrt in brez besed so hiteli na sveži zrak. V rovu je ostalo okrog 150 rudarjev, kateri so po vsej verjetnosti vsi zapisani smrti.

Do katastrofe je prišlo vsled tega, ker se je vnel plin metan, kateri je potem povzročil eksplozijo.

Reševalna dela so se takoj pričela in so rudarji, ki so se rešili kljub temu, da so bili od strahu in naporov vsi strti, takoj oprijeli reševalnih del. Na pomoč pa so prihiteli tudi rudarji iz sosednih rudnikov in sicer iz Zenice in Kreke. Reševati pa so mogli samo mrtve zoglezene tovariše. Pred rovom so se odigravali strahoviti prizori. Ker so vsa trupla zoglenela, ima komisija težko delo, da ugotovi identiteto nesrečnih žrtev. Doslej so jih potegnili iz rova 52, katere so položili skupno na mrtvaški oder v rudniški dvorani. Usoda 78 rudarjev pa še ni znana. Rešiti so se mogli samo oni, ki so bili bolj na koncu rova. Za časa eksplozije je bilo v rovu 221 rudarjev, od katerih se je dosedaj rešilo 91.

Vsa okolica tuguje nad izgubo toliko dragocenih življenj. V torek se je vršil prvi pogreb nesrečnih žrtev.

Na kraju nesreče je ves čas navzoč minister za gozdove in rudnike dr. Ulmanski in ban drinske banovine dr. Popović. Dr. Ulmanski je izjavil, da bo vlada storila vse, da zagotovi preskrbo družin ponesrečenih rudarjev. Poleg tega bo dala podporo tudi drinska banovina.

V rudniku Kakanj, ki leži v bližini Zenice in Kreke, je bilo zaposlenih nad 1000 rudarjev. Med njimi so bili večinoma Slovenci in Zagorci. Rudnik je imel dovolj naročil in sicer za železnico in rečni promet. Delalo se je na tri izmene. Premog je izredno dober in ima do 5.500 kalorij.

Katastrofa, ki je zadela naše rudarje v Kakanju, je ena izmed največjih v Evropi.

Vse delavstvo žaluje nad tako tragično izgubo očetov rudarjev, ki so postali žrtev te dosedaj nepojasnjene katastrofe.

da bi koristil splošnosti. Tudi, ako bi mogoče pozneje imel od tega škodo, samo da je danes dobiček, kaj jutri — —.

V takih razmerah je treba pri delavstvu podvojenih moči, ki morajo biti jez, da se pogubonosni val ne samo radi delavstva, marveč tudi radi vsega gospodarstva, ustavi. Žal, da pri nas tega nismo znali uveljaviti, razven s par izjemami. Prešibki so bili naši sindikati in premalo je bilo v njih dograjenih borcev,

ki bi to znali uveljaviti. Pa tudi delavstvo samo je premalo dalo na skupnost in svojo moč.

Ti težki časi nam dajejo dovolj velik nauk, da je mogoče varovati in uspešno braniti naše delavske interese le v skupnosti. Ta skupnost se živo odraža v kolektivnih delovnih pogodbah, ki so izraz in dokaz našega dela in naše moči. Zavijajmo rokave in to, kar smo zamudili, vsaj sedaj začnimo resno in temeljito popravljati. Zamudili smo že itak več kot preveč.

Soc. gospodarske zanimivosti

Produkcija premogovne industrije v Porurju je v času od leta 1924 do 1927 porastla za 26 milj. ton, v istem času pa je padlo število zaposlenih rudarjev za 24.000. Racionalizacija in priganjaški akordni sistemi.

Najnovejše visoke talilne peči so tako zgrajene, da 30 delavcev, na vsaki izmeni 10, producirajo 300.000 ton surovega železa; na 1 delavca odpade tedaj 10.000 ton letno.

V letu 1900 je bilo za produkcijo ene tone železa treba 70 delavnih ur, v letu 1929 pa samo še 13.

Nezdržne razmere v tovarni Remec na Duplici

Že od vsega početka je bilo to podjetje na glasu kot skrajno reakciarno, v katerem vlada popolni absolutizem delodajalca. Delavske težnje v tem podjetju niso nikdar prišle do veljave. Delavska socialna zaščita se v celoti briskira.

Delovni in plačilni pogoji so naravnost sramotni. Dogaja se, da delavka za 12 dnevno akordno delo ni prejela nikake plače, ker njen zaslužek ni zadostoval niti za kritje odtegljajev. Gospodje delodajalci so odrejali ponovne redukcije že itak malenkostnih plač, medtem pa uvajali 12 in celo 14 urni delovni čas. Delavstvo je le z velikim naporom in samozatajevanjem prenašalo gmotne in moralne krivice, ki na nje naravnost dežujejo. Namesto poštene plače za pošteno delo se je delavstvo šikaniralo.

Delavstvo za velikonočne praznike ni prejelo nikake plače, tovarna je izjavila, da nima denarja. Šele tretji teden po veliki noči, to je 21. aprila je podjetje izplačalo delavstvu samo enotedenski zaslužek in še to na tak način, ki nima primere. Delavstvo, kateremu so se pridružili tudi vsi mojstri te tovarne, je v soboto, dne 21. aprila popoldne po končanem delu zborovalo z namenom, da enotno protestira proti krivičnim razmeram, in da stvari enotno obrambno fronto zoper nezdržne razmere. Izplačilo zaslužka je bilo določeno za ob pol 2 popoldne. Ker se je delavstvo radi zborovanja za nekaj minut zakasnilo, jim podjetje ni hotelo izplačati zaslužka, temveč se jim je reklo, da naj pridejo po denar šele popoldne ob 5. To je vsekako višek predrznosti in šikaniranja delavstva. Delavstvo je moralo čakati 4 tedne na svoj skromni zaslužek po krivdi podjetja in še sedaj ni prejelo vsega zaslužka, ampak samo tisto, kar bi moralo prejeti že pred veliko nočjo. Tako je moralo delavstvo lačno in trudno čakati ves popoldan na izplačilo zaslužka. To se pravi, da se podjetje naravnost norčuje iz delavstva in ga namenoma izkiva. Delavstvo pri izplačilu ne dobi nikakega izplačilnega izkaza, tako, da niti ne ve, koliko zasluži in koliko znašajo posamezni odtegljaji.

Delavstvo je na svojem zborovanju odločno protestiralo proti takim srednjeveškim metodam. Delavstvo poziva tudi oblasti, da tem razmeram in briskiranju državnih za-

konov ukrenejo potrebno. Podjetje vzdržuje stalno odpoved vsega delavstva tako, da ga vsak čas lahko odpusti. Način, kako to podjetje postopa z delavstvom, nam pove sledeči razglas, katerega je izdalo podjetje dne 18. aprila 1934.

Ta razglas se glasi:

»Vsled stalno padajočih cen naših izdelkov in čim dalje večjih stroškov za nakup potrebnega materiala, se bodo od 26. aprila t. l. odbitki zvišali in sicer: 1. pri vseh akord. cenah od dosedanjih 28 na 50%. Eventuelno čezurno delo je v tako preračunanih zasluhkih kakor dosedaj vključeno.

2. Pri urnem zasluhu se poviša dosedanja odbitek od 18 na 45%.

3. V vseh leščarnah (grundirni in prepolitirni) ostanejo cene nespremenjene, material se pa bo zaračunaval po 14 Din za špirit in 18 za polituro.

4. Vsled težkega sedanjega stanja se mora z vsem materialom kar največ mogoče štediti, da se obranimo vsaj nepotrebnih izgub. Ves porabljeni material se bo v vseh ostalih oddelkih zaračunaval tako, kakor stane podjetje po režijski ceni. Vendar pa se bo pazilo na to, da bo vsak pri pravilni izbiri materiala prišel na zgoraj navedene zasluhke.

5. Gornje določbe veljajo smiselno tudi za vse v mesečnih plačah.

6. Kdor 26. aprila 1934 brez opravičbe izostane iz dela, se smatra, da je definitivno izstopil iz naše službe. Podpis tega razglaša: Vlado Remec, za podjetje Remec & Comp., Duplica.«

Ali ni to jasen dokaz, kako podjetje farba delavstvo. Z vso rafiniranostjo se hoče delavstvo slepiti, da so doklade za nadurno delo že vštete v akordnih cenah. Delavstvo mora potrebni material kakor špirit, politure itd. kupovati od podjetja. Tudi pri tem se dogajajo nepravilne manipulacije v škodo delavstva. Kajti nihče nima vpogleda, kako plačuje tovarna sama ta material, delavstvo ve samo to, kako se njemu zaračunava.

Delavstvo teh razmer ne more več prenašati, ker presegajo že vse meje pravičnosti in določb delavske zaščitne zakonodaje. — Vsled tega je delavstvo na svojem zborovanju dne 20. in 21. aprila soglasno sklenilo, da se bo zoper te razmere postavilo v odločno borbo. Delavstvo se je kompaktno organiziralo deloma v Jugoslovanski strokovni zvezi, deloma v Narodni strokovni zvezi, ki bosta vodili to borbo do konca.

Število članstva, ampak da so vsi aktivni, tudi v tem, da sproti poravnajo članarino. Sami ste opazili, da je »Delavska Pravica« vsakokrat zastopana po člankih za naše člane, ki je bila prej precej mrtva. Zeleti je le, da bi tudi člani iz drugih krajev napisali kaj važnega za svoj stanovski list.

Vsak mesec moramo pa tudi obračunati za »Del. Pravico« za vse člane, ki list prejemo. Blagajna bi pa preveč trpela, če bi nekateri člani morali plačevati za druge. Zato: **Zavednost in doslednost nad vse!** Blagajnik.

Papirničarji

Vevče. Na 1. maja se bo vršila ob 8 zjutraj sv. maša za umrle člane skupine v župni cerkvi v D. M. v Polju. Pridite! Spomin za umrle borce naj nam bo drag in v tem času edina vzpodbuda v borbi za naše vstajenje.

Čitaj in širi „Delavsko Pravico“!

Viničarski vestnik

Občni zbor viničarjev v Jarenini.

Bolj majhna, vendar pa zelo jaka četa borcev naše strokovne organizacije, že osem let sem vztraja in kljubuje tu v Jarenini. Vse grožnje in nasprotstva jareninskih posestniških magnatov jih niso strle. Zakaj, jareninski strokovničarji dobro vedo, da **brez organizirane skupnosti** niso nič in za obrambo svojih pravic ničesar ne dosežejo. Zato kot en mož drže skupaj, kot malokje.

V nedeljo 22. aprila se je tu vršil osmi redni občni zbor skupine. Po svoji udeležbi je pokazal, kako prodira naša misel v vedno širši krog, da vstaja zavest in stanovski delavski ponos našega viničarja tudi tu v gorenjem delu Slovenskih goric. Samo taki, ki se zanesejo le na svojo lastno moč, se tudi zavedajo svojega človeškega dostojanstva, katero njim kot enakovrednim v človeški družbi gre in so zategadelj ponosni na svoj delavski poklic, zato samo taki, morejo strokovno organizacijo pravilno pojmovati in se tudi v njej udeleževati. Pijanci, šleve, polovičarji v značaju, pasje pohlevni in klečeplazci, osobito to pred svojimi službodajalci, ne bodo nikdar zmogli razumeti pravega namena in borbe svoje strokovne organizacije. Zato vsi taki tudi niso naši člani in ne bodo, dokler se ne spametujejo, in ne spreobrnejo. Zato tudi taki viničarji nikdar ne morejo biti pionirji in zidarji naše boljše bodočnosti, marveč ravno vsi neorganizirani in mlačneži, so povsod največja ovira in zapreka vsakemu napredku k izboljšanju in to mnogo bolj, kakor je ves kapitalizem, in vsi krivični delodajalci.

Dosedaj je bil ta občni zbor, eden najlepših in vkljub dejstvu, da se je tik pred zborovanjem odpovedal prostor v društveni dvorani po jareninskih posojilniških očetih, katerih večina ima v tem še premoč. Dotični hočejo veljati za krščanske može, kakor pa je samo iz tega razvidno, pa pravega krščanstva daleč ne poznajo. Tistega in tistih viničarjev, ki so njim delali in garali, že od nekdaj do danes za same drobtinice, ne poznajo. Viničarji so se iz dneva v dan, vedno bolj potapljali v svoje uboštvo radi premajhnega plačila, da so zato njihovi gospodarji lažje oziroma boljše »gospodarili« in da so povrh vsega še lahko nalagali redno svoje vloge v hranilnice. Viničar je obubožal, drugi obogateli. Sedaj pa se še morajo seveda takim, ki so sami ostali na slabšem, da so drugi dobili boljše, povsod vrata zapirati tako tudi v društvene domove, da postane pravičnost in ljubezen do mamona do zlatega teleta, tem popolnejša.

Radi zborovalnih prostorov samih, pa to delovanja naše skupine nič ne moti. Saj smo zborovali! In ravno jareninski viničarji smo že vajeni zborovanj v katakombah. Kdor se samo spomni naših zborovanj v prvih letih, ko smo še sejali seme naše organizacije. Kako so tovariši in tovarišice posedli vse po »hobelpanku« in gor po deskah, eni pa so stali v žaganju in v strugetinah v mizarški delavnici revnejšega jareninskega mizarja, ki nam je prostor dal, dočim so v soseščini stale ponosne stavbe in domovi s praznimi prostori, kjer pa za viničarja delavca, ker pač ni posestnik, še danes — **»Prostor ni dovoljen!«** Za ta občni zbor pa nam je postregel naš častiti gospod kaplan z lastno sobo ter mu bomo viničarji za to nesebično uslugo vedno hvaležni in udani. Pravilno! Viničarji iz vinograda Gospodovega in mi iz vinogradov smrtnih ljudi, bi morali skupaj držati in se vzajemno medsebojno podpirati po vseh močeh in talentih. Žal, da to sme biti prav malokje, ker pač nadrejenim, tako enim, kakor drugim, taka resnična in dejavna krščanska vzajemnost ni nekam po godu. Ne gre njim to v materijelne račune.

Občni zbor je vodil predsednik skupine tov. Roj Karel. Tajniško poročilo je podal tov. Ferik Janez, blagajniško Stožer Franc, za nadzorstvo pa Ferline Ivan. Daljši referat o položaju viničarskega stanu, o viničarskem vprašanju in o veliki nalogi strokovne organizacije, je podal tajnik zveze tov. Peter Rozman. V imenu limbuške skupine je pa vzpodbudno pozdravil zborovalce ondotni od-

Živilski delavci

Slovenska Bistrica. V nedeljo, dne 29. apr. se bo vršil ob 8 popoldne v gostilni Rasteiger v Slov. Bistrici ustanovni občni zbor naše strokovne skupine. Občnega zbora se bo udeležil zastopnik ekspoziture JSZ iz Maribora. Vsi tovariši ste vabljeni, da se občnega zbora polnoštevilno udeležite.

Nameščenci

Iz nameščenske organizacije.

Te dni ste prejeli pismene opomine, po katerih nam čimprej pošljite članarino. Če bi komu pošle položnice, naj takrat, ko odpošlje zadnjo, na zadnji strani napiše, da naj se mu pošljejo druge. Tako sporočilo nič ne stane. Če je kdo mnenja, da se ga tirja za preveč mesecev, naj ravnotako sporoči na položnici. Pozivamo Vas, da gotovo takoj storite svojo dolžnost, ki jo ima vsak član do svoje organizacije. Nam ne gre za suho

bornik tov. Straus, kateri je tudi prav za prav ustanovitelj jarenske skupine. Viničarje od Sv. Jakoba v Slov. goricah je zastopal tov. Berlič Jurij. Občni zbor je imel značaj solidarnosti vseh viničarjev od daleč in blizu. V odbor so bili izvoljeni tovariši: **Roj Karel, Berlič Jurij, Ferik Janez, Stožer Franc, Muhič Peter.** Namestniki: **Zmave Rudolf, Gornik Franc, Stožer Viktor.** V nadzorstvo: **Ferline Ivan, Pehan Ferdo in Golob Franc.** Sami najboljši viničarji, kateri jamčijo za napredek naše organizacije v Jarenski. **Tovariši! Le pogumno naprej, naša pot je pravilna, ker nas vodi ideja krščanskega socializma!**

Kovinarji

Koroška Bela-Javornik. Na delavski praznik 1. maja se vrši ob 7 zjutraj sv. maša za umrle člane skupine. Pri maši poje moški zbor. Udeležimo se sv. maše, da tako počastimo spomin naših pokojnih tovarišev in praznujemo svoj delavski praznik.

Kakor smo slišali v nedeljo na shodu, se bližamo zaključku kolektivne pogodbe. Pretekli teden so bile obratne razprave za Javornik večinoma zaključene. Ostalo je še 7 nerešenih točk. Upamo, da bodo tudi te ugodno rešene za delavstvo. Tako bomo imeli za 1. maj kolektivno pogodbo že zaključeno, s tem dnem namreč poteče prejšnja pogodba. Brošurica »Priročnik« se dobi pri tov. tajniku. Delavci, segajte pridno po tem delavskem katekizmu.

Oblačilno delavstvo

Škofja Loka. Na splošno željo članstva priredi naša skupina 6. maja, t. j. prvo nedeljo v maju, izlet na sv. Jošt. Ker bo to naš prvi skupni izlet, naj bi se ga po možnosti udeležili vsi člani in članice. Za to priliko nameravamo povabiti tudi fotografa, ki nas bo vse skupaj slikal, da bo imel vsak član majhen spomin naše skupnosti in borbe. Zbrali se bomo v »Zvezdi«. Odhod točno ob 5 zjutraj. Tovariši iz Stare Loke, Vestra, Trnja in bližine se nam pridružijo pred »Bergantom«. Hrano za ta dan naj bi vsak vzel s seboj. V slučaju slabega vremena se izlet preloži na prihodnjo nedeljo.

V juniju bo izšla jubilejna številka »Delavske Pravice«, ki bo vsebovala čimveč inseratov. V ta namen se bo tudi v Škofji Loki in okolici skušalo pridobiti od trgovcev in obrtnikov čim več oglasov. Gledali bomo predvsem na to, da bomo kupovali pri takih trgovcih in obrtnikih, kateri bodo pokazali, da se ne sramujejo nas in našega denarja ter bodo inserirali v naši »Delavski Pravici«.

V kratkem se poslovita od nas zavedna tovariša Leopold Polence in Rafko Berčič, ki odhajata k vojakom. Vsi tovariši in tovarišice jima želimo srečno pot in kličemo: **Bog vaju čuvaj!**

Tekstilno delavstvo

Kranj. Delavci in delavke! Nameščenci in nameščenske! Obveščamo Vas, da bo v nedeljo, dne 29. t. m. ob 9 dopoldne v Delavskem domu v Kranju občni zbor »Strokovne skupine delavcev in nameščencev«, katerega se v polnem številu vsi udeležite in pripeljite tudi druge s seboj. Prinesite s seboj tudi svoje legitimacije. Dnevni red občnega zbora: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo revizorjev. 5. Poročilo zveznega zastopnika. 6. Volitev novega odbora. 7. Slučajnosti.

Kranj. V tovarni »Jugobruni« so zaupniki posredovali pri g. ravnatelju. On jim pravi, da so delavski zakoni ravno toliko veljavni, kot se danes dogaja v poročnih zakonih, da imajo lahko tri žene namesto ene. Vprašamo g. ravnatelja, zakaj so potem zakoni in želimo, da nam to razjasni. — Morda res delavski zakoni prizadevajo kapitaliste, a kljub temu bi morali tudi ti imeti socialni čut do delavstva, ne pa, da se iz njega enostavno norčujejo in ga samo izkoriščajo, seveda le v svojo korist. Delavci zahtevajo le svoje pravice, ki jim pripadajo in nič več.

Kranj. V neki industrijski tovarni v Kranju so uslužbeni dvojni zaslužkarji, hočejo pa imeti še tretji zaslužek. — Neki delavec pride v tovarno pred tega uslužbenca »dvojnega zaslužkarja« in ga vpraša, če bi mogel dobiti v tej tovarni kakšno delo. Pri tem mu delavec obljubi nagrado in sicer

Naša mladina in obrtno šolstvo

Nedeljski pouk na strokovno nadaljevalnih šolah

Nedeljski pouk na obrtnih šolah je bil, v Dravski banovini dosedaj izjema. Več ko dve tretjini strokovno nadaljevalnih šol je izhajalo brez nedeljskega pouka.

Vsi v počevst prihajajoči faktorji so se pač zavedali, da mora veljati prastari socialno etični zakon: **Sest dni delaj, sedmi dan počivaj!** tudi za našo obrtno mladino. To tudi, ako ne bi postojali pozitivni zakoni, ki nedeljski počitek predpisujejo.

Seveda obstojajo v tem pogledu tudi v naši banovini razne protitendence. **A samo dejstvo, da je pri nas nedeljski počitek v pretežni večini vendarle uveljavljen in to po mestih, kakor na deželi, priča, da so s tem zvezane težave povsod tam premagljive, kjer prevladujejo ljubezen do mladine in spoštovanje pred pozitivnimi zakoni sebične interese.**

Na žalost se počenja to zadovoljivo stanje v zadnjem času tudi v Dravski banovini kršiti. V zvezi s tem ne sme ostati neomejeno, da oblast v tem slučaju ni pokazala dovoljnega razumevanja za čuvanje pozitivnih zakonov in velike etične dobrine, kakor jo predstavlja nedeljski počitek. Ko je stopilo med kršitelje nedeljskega počitka na novo tudi mesto Celje, se to v rešenju pritožbe proti temu z vsemi mogočimi organizacijskimi težavami opravičuje. Za razlogi, ki so delno gotovo upravičeni, pa pride tale značilen stavek:

»Tudi mojstrom in mojstricam je nedeljski pouk zelo po godu, ker imajo mirno zavest, da so njihovi vajenci pri šolskem pokuku, ko bi sicer popolnoma prosti pohajkovali po ulicah in tukajšnji okolici. Za tedenski počitek pa mladini nedeljski popoldan tudi zadostuje.«

Taki argumenti jemljejo vsemu, kar je v tem rešenju še povedanega, polovico verodostojnosti. Kdor na stvar tako gleda, tudi ne bo našel potrebne energije, da bo šel odstranjevat ovire, če res postojajo.

Mi smo pa mnenja, da nedelja dopoldan ni čas, ko pohajajo vajenci običajno po okolici. Če o pravici do svobodnega razpolaganja z nedeljo, ki jo reklamirajo zase mnogi vajenci že iz verskih ozirrov, tudi ne govorimo, bo gotovo mnogo vajencev, ki bi pogledali v nedeljo dopoldne tudi v knjigo ali časopis ali pa bi ponovili, kar so se med tednom v obrtni šoli naučili, zlasti če bi jih k temu njih vzgojitelji z ljubeznijo navajali. V ta pravce bi morala iti prava skrb za vaje. Če se vporabi nedelja tudi za to, da se pozabavajo vajenci — še poltroci — med

kokoši, v nadi, da mu gotovo preskrbi delo. Prinese mu res kokoši, gospod pa mu obljubi posredovanje, da bo dobil delo. Toda žal, ko je gospod kokoši pojedel, je tudi na obljubo pozabil. Sedaj pa ni dela in tudi ne kokoši. Ubogi mi zemljani, kam plovemo? — Tako gre iz dneva v dan, vedno se obljublja in tudi izkorišča že tako obupane delavce in delavke. Take kupčije naj se v bodoče odpravijo, drugače bomo ljudi, ki delavstvo tako izkoriščajo, objavili s polnim imenom.

Kemični delavci

Ljubljana. V nedeljo 22. aprila se je ob 9 dopoldne vršil sestanek Strokovne skupine JSZ delavstva tovarne »Zmaj« v prostorih JSZ. Na sestanku je uvodoma poročal glavni zaupnik tov. Toman o intervencijah v podjetju in v koliko so se posamezne stvari na zahtevo organizacije uredile. Nato je v daljšem govoru poročal tov. Langus o delavski skupnosti. V svojem govoru je podarjal, da je naša organizacija predvsem poklicana, da to skupnost kar bolj mogoče forsira, ker le tako se bo moglo delavstvo uspešno uveljavljati in se boriti za svoje pravice. Po referatu se je razvila daljša debata, katere sklep je bil, da naj se za prihodnji sestanek razvije kar bolj živahna agitacija, da bo udeležba večja.

svojimi vrstniki pri igri, pa to zopet ni tak greh, kakor si to kdo predstavlja, temveč potreben odmor, razvedrilo.

V dani situaciji pa bi izvršujoče oblasti ne smele pozabiti, da obstojajo o vsem tem že pozitivni zakoni. **V dobrih starih časih bi bilo popolnoma nemogoče, da bi postavljali izvršujoči organi svoje nazore, na mesto jasnih pozitivnih zakonov.**

Naš zakon o zaščiti delavcev predpisuje popolnoma določno, da morajo imeti vsi pomožni delavci vsak teden 36 ur prosto. **Ako bi se vršil torej kje nedeljski pouk v nedeljo dopoldne, bi se moralo dati vajencu med tednom pol dne prosto. Naš zakon ima tudi striktno predpise o zakonitem delovnem času. Ta zakoniti delovni čas se s šolskim poukom ne sme prekoračevati.**

Ako bi se dajal vajencem med tednom nadomestni počitek, bi izgubil nedeljski šolski pouk namah vse zagovornike, ki jih danes še ima.

Nadomestni počitek med tednom je seveda pri vajencih po večini sploh neizvedljiv. Oblast, ki ne bi mogla zabraniti nedeljskega pouka, bo mogla tak nadomestni počitek še manj osigurati.

Iz teh razlogov ugovarjamo z vso odločnostjo, da je postavljen v osnutek uredbe o organizaciji strokovno nadaljevalnih šol protizakoniti čl. 12.

Pouk traja po 8 ur na teden in po 2 uri v vzornih delavnicah, kjer te postojajo. Pouk se vrši po štiri ure ob nedeljah in praznikih, ako so delavnice predpoldne zaprte...

Odprte delavnice ob nedeljah dopoldne so torej lahko razlog, ki je jačji, ko vse organizacijske težave pri organizaciji šolskega pouka! Tozadevni pozitivni zakoni pa naj samih odprtih delavnic ne odtehta!

Iz brošure »Strokovno nadaljevalno šolstvo in vajenci v Dravski banovini«. — Izdala delavska zbornica v Ljubljani.

Ponovno znižanje prejemkov drž. uslužbenecv

Finančno ministrstvo je izdalo naredbo, s katero se bodo s 1. majem 1934 ponovno občutno zmanjšali prejemki državnim in banovinskim uslužbenecem. Ta naredba sicer ne zadene vseh, temveč le poročene žene — državne ali banovinske uslužbenke in vse samske uslužbenice in uslužbenke, ki stanujejo pri svojih starših. Kot list, ki se bori za pravico vsega delovnega ljudstva, ne moremo mimo gotovih posledic te naredbe. Pripominjamo, da so bili prejemki vseh državnih in banovinskih uslužbenecv zmanjšani z uvedbo izredne doklade na uslužbenski davek že s 1. aprilom t. l. za 1%. Redukcija prejemkov državnih uslužbenecv vpliva vsakokrat tudi na prejemke privatnih nameščencev in delavcev in daje privatnim podjetnikom v roke večkrat samo razloge, iz katerih potem sami znižujejo prejemke. Zato smo v načelu proti vsaki redukciji, ker so prejemki državnih in banovinskih uslužbenecv razen najvišjih že itak skromno odmerjenih, da je treba včasih prave umetnosti, da se nekateri z dobljenimi prejemki skromno preživljajo in da se pri tem ne zadolžujejo. Večina jih je pa itak zadolženih zaradi slabih življenjskih razmer, v katerih živimo. Vlada bi vsekakor morala gledati, da bi pri vsakem znižanju nudila gotove kompenzacije in bi morala pritiskati na znižanje cen za življenjske potrebščine.

Po izjavi finančnega ministra je namenjen dohodek od tega znižanja za nastavljanje brezposelnih po javnih službah. Pozdravljamo težnjo vlade, da omili brezposelnost. A vendar — ali ne bi bilo mogoče najti druge poti za poiskanje za to potrebnih sredstev? Javna tajnost je, da predlagajo različne trgovske in industrijske družbe in podjetja, ki so zavezana javnemu polaganju računov, državnim oblastvom potvorjene bilance, na podlagi katerih se potem odmerjajo davki. V teh bilancah izkazujejo minimalne čiste dobičke ali pa celo izgube, da se na ta način izognejo plačilu zakonitih

Naša brezposelnost v podporah

Do danes še nimamo urejeno brezposelno zavarovanje. V neki meri se to vrši potom javnih borz dela, ki pa imajo bolj značaj posredovalnic za delo, nego skrb za podpiranje brezposelnih. Ker število industrijskega delavstva stalno narašča, bo brezdvoma treba pristopiti k rešitvi tega vprašanja, kajti brezposelnost je tudi pri nas precejšnja.

Da so sredstva za podpiranje brezposelnih v kolikor z njimi razpolagajo javne borze dela, kljub precejšnjim zneskom skrajno nizka, je razvideti iz tehle podatkov: v letu 1929 so vse javne borze dela v državi izplačale brezposelnih podpor in to rednih, izrednih in potnih za 2.542.486 Din, v letu 1930 3.853.124, v letu 1931 pa 4.253.067 Din. V letu 1929 se je prijavi pri vseh JBD 188.233 delavcev, ki so iskali zaposlitev, 65.594 brezposelnih je dobilo zaposlitev, ostalo je tedaj še brezposelnih 123.639; poročilo jih sicer izkazuje znatno manj. Ako bi tedaj ti preostali vsi dobili podporo iz izplačanega zneska 2.542.486 Din, odpade na vsakega od preostalih 123.594 brezposelnih enkratna podpora v znesku 20.56 Din. Znano pa je, da se vsi brezposelni ne prijavi na JBD in jih tedaj ni v seznamu.

V letu 1930 je bilo prijavljenih 239.508 brezposelnih, od teh jih je 75.221 dobilo delo, ostalo je tedaj brezposelnih 164.287. Na podporah se je to leto razdelilo 3.853.124 Din, na enega odpade torej 23.45 Din podpore. V letu 1931 pa je kljub večjemu znesku izplačanih podpor, to razmerje še slabše in sicer zaradi tega, ker je bilo število brezposelnih vsled gospodarske krize že znatno večje. Tako je bilo prijavljenih brezposelnih 272.874 in ponudeno delo samo še 63.990 delavcem. Brezposelnih je ostalo 208.884. Brezposelnih podpor se je razdelilo za 4.253.067 Din, kar znaša na enega 20.36 Din enkratne podpore.

Kakor so torej zneski precejšnji, pa vendar to ne pomeni skoraj nič v primeri s številom našega brezposelnega delavstva. Ne smemo pa pozabiti, da je število pri nas brezposelnega delavstva znatno višje. Zato je nujno, da se z vso resnostjo pristopi k rešitvi tega vprašanja. Javna dela so v tem pogledu važen faktor, toda ne v takem smislu, da se brezposelne tako malenkostno plača, da jim zasluzek ne zadošča niti za hrano.

Minimalni delovni zaslužek!

Današnja gospodarska kriza težko tlači in udarja ter postaja iz dneva v dan pogubnejša zlasti za nameščenca, ki je z ozirom na obstoj v zelo mali meri zaščiten. V sedanjosti dobi najhujšega in brezobzirnega stremjenja po racionalizaciji dela, je nameščenec zelo osamljen in brez one moči, ki je zanj življenjskega pomena. Žalostno je predvsem to, da je danes bolj važno in cenjeno delo kot tako, dočim je delavska moč brez cene in one veljave, ki ji pripada. Delavec trpi sam in čaka v nedogled na boljše čase. On je osamljen, največ po lastni krivdi, ker ni organiziran. Organizacije ne upoštevajo in jo mnogokrat napačno pojmuje. Kaj pa je drugega organizacija kakor delavska zadeva? Ni čuda zato, da se v bilancah večjih in manjših podjetij stalno krčijo režijske postavke: plače — dneine. Delo samo pa se racionalizira. Koliko obratov danes plačuje delavstvo po 2 Din, po 1.50, 1.80 Din na uro! Poklicen delavec z družino je s tako plačo

uničen, ker ni v stanu kriti nujnih življenjskih potrebščin. Sicer se pa tudi takega poročenega delavca — rodbinskega očeta vsakdo brani sprejeti v delo, kajti vsako podjetje sprejema rajši mlade delovne moči, ki so hvaležne in zadovoljne, če dobe 1.80 Din na uro.

V očigled tem krivicam, v katerih se danes nahaja delojemalec sploh, so se razne organizacije že mnogo trudile, kako doseči splošen zakon o minimalnem delovnem zaslužku. Treba bo še mnogo dela, da si ustvarimo v življenjskem boju vsaj ono, kar nam je neobhodno potrebno, da se ohranimo, da ne propademo in utonemo v moči tistih, ki nimajo volje in uvidevanja do onih, ki jih faktično vzdržujejo.

Organizirajmo se, bodimo v cilju stvarni, načelni, nepolitični, in povedali bomo glasno, kaj hočemo in kakšna je naša pravica. Uspeh je v nas samih.

Delavska kultura

Huda jama. V nedeljo 22. t. m. je mladinski odsek naše strokovne skupine v Laškem priredil prosvetni večer. Na sporedu je bil govor, deklamacije, igra Anima ter nastop tamburašev.

Oni, ki so nastopili, so dobro rešili svoje vloge. Med občinstvom pa smo pogrešali starejše strokovničarje, kateri bi se vendar mogli zanimati za to, kaj dela mladina, katera naj postane voditeljica novega rodu. Želimo, da tisti, katerih se tiče, pridejo na prihodnjo prireditev.

Istočasno s prosvetnim večerom pa smo imeli tudi poslovilni večer od naših tovarišev, ki gredo k vojakom. Odidejo namreč: vodja mladinskega odseka v Hudi jami tov. Kaluder France, eden naših agilnih tamburašev tov. Babič Tone in Kalšek Ivan od mladinskega odseka v Laškem.

Predsednik skupine tov. Lešnik se je

navdajal. Upravni svetniki in ravnatelji ter razni višji nastavljeni, ki so običajno še inozemci, pa dobivajo mastne tantijeme in dnevnice, s katerimi bi bilo mogoče na mah odpraviti brezposelnost. Ali ne bi bilo boljše, da bi država tu uvedla strožjo kontrolo in postavila vsem takim in sličnim podjetjem državne komisarje-strokovnjake, ki bi nadzirali poslovanje in ugotavljali pravilnost gospodarskih bilanc? Na ta način bi samo pri davkih država dobila toliko, da bi sedanje znižanje prejemkov javnih uslužbencev lahko odpadlo. Na drugi strani bi pa bilo zaposlenih mnogo več uslužbencev. In vsi ti bi trošili denar doma, v naši državi in bi naše gospodarstvo od tega imelo koristi. Razni gospodje svetniki in ravnatelji, bodisi tuji, bodisi tisti, ki so naši državljani, pa nosijo na tako lahek

način prisluzhen in prigoljufan denar izven meja naše države — in tako na dva načina oškodujejo državo.

Znižanje prejemkov javnim kakor tudi privatnim nameščencem pa gospodarstvu nikoli ne prinaša nikake koristi. Prizadeti so običajno le mali ljudje, ki denarja ne kupičijo, temveč so le posredovalci kroženja denarja. In to je vsekakor gospodarstvu bolj koristno, ko pa če posamezniki kupičijo velike vsote in jih potem v inozemskih bankah nalagajo! Mislimo, da ima država zato vsekakor večje koristi od malih ljudi in se mora torej vsekakor nanje bolj ozirati.

O posameznostih naredbe o znižanju prejemkov pa prihodnjč.

tudi »Krekova knjižnica« v redu pošiljala med svoje članstvo knjige. Število članstva knjižnice se je ustalilo. Blagajnik tov. V. Vilfan je podal obširno poročilo o finančnem stanju zadruge, ki je do cela zadovoljivo. Računi upnikov in dolžnikov so se znižali za znatne zneske. Prav tako je bilo več odpisov. Za nadzorstvo je poročal tov. M. Jeršič, da je bilo poslovanje zadruge v redu in da so vse knjige pravilno vodene ter predlagal načelnstvu razrešnico, kar je bilo soglasno sprejeto. — Izvolilo se je povečini staro načelnstvo. Le-to je imelo po zaključenem obnem zboru takoj prvo sejo in se je konstituiralo takole: Načelnik: Vilko Pitako; podnačelnik: Joško Rozman; tajnik: Joško Zemljak; blagajnik: Ernest Vilfan; odbornika: Edo Štok in Matic Koprivec. — Nadzorstvo tvorijo: Srečko Zumer, dr. Jože Pokorn in Miro Jeršič. — Upamo, da bo naša »Delavska založba« tudi v tem poslovnem letu napravila korak naprej po poti k močnemu krščansko socialističnemu knjižnemu založništvu.

Krekova knjižnica.

Člane in zaupnike »Krekove knjižnice« obveščamo, da se bo knjiga U. Sinclair: »Dolarji« zaklesnila bržkone za kakih 14 dni. Vzrok je ta, ker se nahaja prevajavec tov. Mirko Javornik na potovanju v inozemstvu. — Delavska založba.

Beseda.

Izšla je 4. številka »Besede« o sodobnih vprašanjih. Kakor vsaka številka, tako je tudi ta po vseh svojih prispevkih prav zanimiva. Prinaša nadaljevanje in konec razprave o Jan. Ev. Kreku od Iv. Grahorja. Da, brez dvoma, veliko mož se nam prikazuje tu še z drugih ne le poučnih strani — tudi s človeško-življenjskih. — Večino številke zavzema poročilo o »Vstaji avstrijskih delavcev«, ki ga je po knjigi O. Bauerja napravil V. P. Je zelo primerno, da slišimo pri nas tudi drugo plat zvona, ne le tiste iz oficialnih stanovsko-fašističnih poročevalskih agencij, ki polnijo stolpe naših dnevnikov. Iz tega poročila zlasti vidimo, kako znajo tudi »katoliški« državniki lagati in moriti. Te stvari so v članku prav dobro prikazane. — Sledita kulturna in politična kronika, ki obravnavata prav aktualne domače in tuje probleme. Številko zaključuje ocena brošure »Pot h gospodarski obnovi«, ki jo je spisal dr. Vl. Murko. — Naročite »Besedo«!

Nova vlada

Pretekli teden je odstopila dosedanja vlada in je bila imenovana nova. Novo vlado je sestavil zopet g. Uzunovič. Po njegovi izjavi ima nova vlada popolnoma gospodarski značaj. V cilju štednje so odpadla vsa ministrstva brez listnice. Nova vlada je sestavljena povečini iz dosedanjih ministrov ter je bilo izmenjenih nekaj resornih ministrov. Med drugim sta izpadla tudi oba dosedanja slovenska ministra Ivan Pucelj in dr. A. Kramer. Na novo pa je vstopil v vlado kot minister za socijalno politiko senator in odvetnik g. dr. Fran Novak iz Ljubljane. Predsednik nove vlade je zopet g. Nikola Uzunovič.

Razno

Celje. V nedeljo, dne 29. aprila ob 8.30 dopolne bo imela Jugosl. strok. zveza, skupina Celje, svoj redni letni občni zbor v Delavski zbornici. Vabimo vse člane in prijatelje, da se občnega zbora gotovo udeležijo.

Važno pojasnilo. Davčni oddelek finančnega ministrstva je izdal tole pojasnilo: Kot siromašni se smatrajo tisti davkoplačevalci, ki ne plačajo na leto več ko 60 Din neposrednega davka, nadalje vdove s tremi nepreskrbljenimi otroki in starešine zadrug z več ko tremi mladoletnimi osebami, a brez polnoletnih zadružnikov, če ne plačajo več ko 120 Din neposrednega davka.

Za romanje k Mariji na Trsat o binkoštih se morate takoj prijavi in čimprej plačati vozovnico in izkaznico, ker smo rezervirali prostor samo še za 150 romarjev. Podrobna pojasnila v listu »Preporod« dobi vsakdo zastonj. Pišite dopisnico na naslov: »Sveta vojska« Ljubljana, Tyrševa c. 17.

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardo. — Za Jugoslovansko tiskarno: K. Čeč. — Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«; Srečko Zumer.